

Penningförfalskning m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet ett regeringsförslag om ändringar i 2 kap. och 14 kap. brottsbalken. Enligt förslaget skall ett nytt brott, olovlig befattning med falska pengar, införas. Vidare skall försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar i vissa fall vara straffbara. Sedlar och mynt som är beslutade, men som ännu inte har givits ut, skall i förfalskningshänseende likställas med gällande sedlar och mynt. Detta innebär t.ex. att den nya valutan euro kommer att ha ett straffrättsligt skydd redan innan den har börjat användas. Slutligen skall bestämmelserna om svensk domsrätt utvidgas på så sätt att kravet på dubbel straffbarhet tas bort i fråga om penningförfalskning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med en teknisk justering av lagtexten.

Till betänkandet har fogats ett särskilt yttrande (m).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Särskilt yttrande.....	8
Kravet på dubbel straffbarhet	8
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Motioner	9
Regeringens lagförslag	10
Utskottets lagförslag.....	13
Förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen antar det av regeringen framlagda förslaget till lag om ändring i brottsbalken, dock med den ändringen att 2 kap. 3 § ges den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Stockholm den 23 januari 2001

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gun Hellsvik (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp), Anita Sidén (m) och Kjell Eldensjö (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inom Nationernas förbund (NF) antogs den 20 april 1929 en konvention för bekämpande av penningförfalskning. När NF upplöstes övertog Förenta nationerna ansvaret för de konventioner som upprättats inom ramen för NF.

Avsikten med konventionen var att förbättra det internationella samarbetet för att förebygga, utreda och lagföra penningförfalskning och utprämling av falska pengar. Konventionen utgör alltjämt den viktigaste internationella överenskommelsen på området.

Den 28 maj 1999 antog EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor en resolution om förstärkning av det straffrättsliga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron (EGT C 171, 18.6 1999, s. 1). I resolutionen anges dels att bestämmelserna i 1929 års konvention skall utgöra en gemensam minimistandard för det straffrättsliga skyddet mot förfalskning för alla EU:s medlemsstater, dels riktlinjer för en framtida bindande rättsakt.

I enlighet härmed har det inom EU förhandlats fram ett rambeslut om förstärkning av det straffrättsliga och övriga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron. Rambeslutet antogs vid EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor den 29 maj 2000 (EGT L 140, 14.06.2000, s. 1).

Riksdagen godkände i ett beslut den 18 maj 2000 såväl 1929 års konvention som det framförhandlade förslaget till rambeslut (prop. 1999/2000:85, bet. JuU20, rskr. 217).

Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats en promemoria, Penningförfalskning m.m. (Ds 2000:36). I denna lämnas förslag till lagändringar som bör vidtas för att Sverige skall förbättra den straffrättsliga regleringen avseende penningförfalskning och utprämling av falska pengar samt till alla delar uppfylla åtagandena enligt konventionen och rambeslutet. Promemorian har remissbehandlats (dnr Ju2000/2974/L5).

Till grund för förslagen i propositionen ligger huvudsakligen promemorian och remissbehandlingen av denna.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*. Lagrådet har granskat förslaget och lämnat det utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i brottsbalken för att förbättra den straffrättsliga regleringen av penningförfalskning och utprämling av falska pengar. Vissa av de föreslagna ändringarna behövs för att Sverige till alla delar skall uppfylla åtagandena enligt 1929 års konvention om penningförfalskning. Ändringarna syftar också till att genomföra det inom EU antagna rambeslutet om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron.

Det föreslås att det i brottsbalken skall föras in ett särskilt brott, olovlig befattningsmed falska pengar, och att även försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar skall vara straffbart. Dessutom föreslås att sedlar och mynt, som är beslutade men som inte har givits ut, i förfalskninghänseende skall omfattas av samma bestämmelser som gällande sedlar och mynt. Slutligen föreslås att det skall införas en uttrycklig bestämmelse om svensk domsrätt för penningförfalskning samt försök därtill som begåtts utom riket, oberoende av innehållet i lagen på gärningsorten. Detta innebär att kravet på dubbel straffbarhet slopas såvitt gäller penningförfalskning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

Utskottets överväganden

Mot bakgrund av EU:s tidsplan för rambeslutets antagande lade regeringen inte fram några förslag till lagändringar i samband med att frågan om godkännande av 1929 års konvention och förslaget till rambeslut behandlades i riksdagen. Däremot lämnade regeringen i det ärendet en utförlig beskrivning av vilka ändringar i svensk lag som skulle behöva göras för att Sverige skulle kunna genomföra åtagandena i dessa rättsakter. Regeringen framhöll också att det kunde bli aktuellt att utvidga den svenska domsrätten såvitt avser penningförfalskning (prop. 1999/2000:85 s. 19 f).

Utskottet uttalade att såväl rambeslutet som 1929 års konvention på ett verksamt sätt kunde bidra till bekämpandet av penningförfalskning och utpräglning av falska pengar och att Sverige borde godkänna båda rättsakterna. I fråga om de lagändringar som skulle kunna bli aktuella till följd av åtagandena hade utskottet inte några invändningar mot de bedömningar regeringen gjort. I fråga om det förslag som aviserades om att utvidga svensk domsrätt ansåg utskottet att vissa skäl talade för en sådan lagändring (bet. 1999/2000:JuU20 s. 5 f).

Regeringen anför i den nu aktuella propositionen att Sverige, för att uppfylla sina åtaganden enligt konventionen och rambeslutet, måste göra vissa ändringar i 14 kap. brottsbalken. Bland annat måste det straffrättsliga ansvaret för befattning med falska sedlar och mynt reformeras. En ny straffbestämmelse om ansvar för olovlig befattning med falska pengar bör härvid införas. Enligt denna bestämmelse skall det utgöra ett självständigt brott att anskaffa, lämna, ta emot, transportera, förvara eller ta annan liknande befattning med falska sedlar eller mynt med uppsåt att de skall prånglas ut. Även försök till anskaffande eller mottagande av falska pengar skall vara straffbart. Vidare måste en bestämmelse införas om att sedlar och mynt som är beslutade, men som ännu inte har satts i omlopp, skall omfattas av bestämmelserna om penningförfalskning.

Enligt regeringen bör dessutom en ändring göras i 2 kap. brottsbalken så att svenska domstolar ges kompetens att döma över penningförfalskning även i fall då kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt. Som skäl för förslaget anför regeringen att det finns behov av att förstärka skyddet mot förfalskning av svenska sedlar och mynt då brott begås utom riket. Det finns också ett internationellt intresse av att kunna bestraffa penningförfalskning oberoende av var och av vem den utförs. – Penningförfalskning är ett gränsöverskridande brott. Förfalskning av sedlar och mynt, oberoende av vilket lands valuta det avser, kan utföras var som helst i världen för att sedan spridas till ett eller flera länder, däribland Sverige. Den ökade globala samfärdseln och det förhållandet att de flesta valutor fritt kan växlas mot varandra gör behovet av skydd än mer påtagligt.

Utskottet – som konstaterar att föreslagna lagändringar i huvudsak överensstämmer med dem som tidigare aviserats – tillstyrker regeringens förslag. Med hänsyn till att 2 kap. 3 § brottsbalken nyligen ändrats (bet. 2000/01:JuU8, rskr. 77) bör denna bestämmelse emellertid ges den lydelse som utskottet föreslår i *bilaga 3*.

Särskilt yttrande

Kravet på dubbel straffbarhet

Gun Hellsvik (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Kravet på dubbel straffbarhet är uttryck för en grundläggande princip i svensk rätt. Enligt vår uppfattning bör Sverige därför principiellt sett inta en restriktiv hållning när det gäller att göra undantag från detta krav. Det är alltså en brist att det varit nödvändigt att i detta fall ta bort kravet på dubbel straffbarhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:40 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) att riksdagen skall anta regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Motioner

Inga motioner har väckts i ärendet.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till ändring i regeringens förslag till lag om
ändring i brottsbalken*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**3 §¹

För brott som begåtts utom riket *dömes* även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats *å* svenskt fartyg eller luftfartyg, *så ock eljest* om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen *å* sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i utlandsstyrkan inom Försvarsmakten eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

3 a. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför gränsöverskridande arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

4. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattningsmed kemiska vapen, olovlig befattningsmed minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

För brott som begåtts utom riket *döms* även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats *på* svenskt fartyg eller luftfartyg, *eller* om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen *på* sådant fartyg,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, *penningförfalskning*, försök till sådana brott, folkrättsbrott, olovlig befattningsmed kemiska vapen, olovlig befattningsmed minor eller osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, eller

¹ Senaste lydelse 2000:1157.